ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, старшого викладача Переверзєва Дмитра Миколайовича, на дисертацію Близнюка Сергія Віталійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм цифрової трансформації публічного адміністрування», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення актуальність, своєчасність, а також теоретична та практична цінність дисертаційного дослідження Близнюка Сергія Віталійовича, не можуть викликати жодного сумніву. Зазначене пояснюється тим, що в умовах сьогодення, незважаючи на всі виклики та загрози, цифрова трансформації публічного адміністрування в Україні продовжується і знаходиться на активні фазі. З огляду на це, важливим та необхідним є побудова ефективного адміністративно-правового механізму здійснення цифрової трансформації. Саме за допомогою останнього вбачається можливим забезпечити інтеграцію цифрових інструментів у традиційні адміністративні процедури, оптимізувати управлінські процеси, зменшити бюрократію та підвищити ефективність взаємодії держави з громадянами та бізнесом.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до: «Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки», яка була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 р. № 940); «Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 р. № 1351-р; «Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери» затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України; Стратегія від 28.10.2020 № 1353-р. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове

забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та темами, розкрито мету, задачі, об'єкт і предмет дослідження, його методи, наукову новизну, підкреслено практичну важливість висновків, одержаних у результаті проведеного дослідження, узагальнено результати роботи і подано відомості про публікації автора за темою дисертації.

Дисертаційна робота Близнюка С.В. поглиблює і доповнює існуючий масив знань щодо адміністративно-правового механізму цифрової трансформації публічного адміністрування, а викладені вище обставини підкреслюють актуальність, своєчасність, суспільну значимість та важливість дослідження порушеної проблематики.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційне дослідження Близнюка С.В. ґрунтується на використанні сучасної методології пізнання складних правових явищ, яка передбачає поєднання як загальнонаукових, так і спеціальних наукових методів, зокрема таких як діалектичний, компаративний, логіко-семантичний, методи аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. Їх застосування визначило логічну побудову дисертації та дозволило послідовно й науково обґрунтовано реалізувати мету і завдання, поставлені на початку дослідження.

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, ратифіковані у встановленому законом порядку міжнародні договори та угоди, а також низка законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, положення яких спрямовані на регулювання правовідносин, які виникають у сфері цифрової трансформації публічного адміністрування. *Науково-теоретичне підґрунтя* становлять праці фахівців із галузі адміністративного, конституційного, кримінального права, тощо. Також використовувались напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін,

зокрема: теорії управління, теорії держави і права, філософії, психології, соціології, тощо. *Інформаційну та емпіричну основу* дослідження становлять науково-періодичні видання, статистичні та довідкові матеріали, тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є однією із перших спроб комплексно, на монографічному рівні, з'ясувати сутність та розкрити особливості адміністративно-правового механізму цифрової трансформації публічного адміністрування, на основі чого надати науково-обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого регулюють суспільні відносини у досліджуваній сфері суспільного життя.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

- аргументовано, що цифрова трансформація є багатовекторним процесом, який передбачає формування культури тотального використання суспільством цифрових технологій, а такою імплементацію та забезпечення активного і ефективного їх використання в різних сферах суспільного життя, зокрема: підприємництві, освіті, публічному адмініструванні тощо. В межах останньої цифрова трансформація набуває особливої форми та значення, адже слугує своєрідним важелем для переосмислення старих та створення нових моделей діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування у процесі виконання ними своїх повноважень. А відтак, цифрова трансформація пронизує практично всю систему суспільних відносин та націлюється на удосконалення процесу їх перебігу за допомогою використання цифрових рішень (с.82-83);
- зроблено висновок про те, що широке коло напрямів впровадження державної політики у сфері цифрової трансформації є яскравим свідченням прагнення українського законодавця до подальшої європейської інтеграції, модернізації системи державного управління, посилення інноваційного потенціалу, а також якісного покращення

економічної, соціальної, безпекової сфер, тощо. Зазначене, як вбачається, сприяє досягненню єдиної мети, яка полягає у побудові України, як сучасної, цифрової держави, орієнтованої на потреби громадян та бізнесу. Окрім того, жоден із окреслених нами напрямів державної політики не є формальним, оскільки фактично формують стратегічний вектор подальшого розвитку української держави, формують нові стандарти якості державних послуг, стимулюють економічне зростання і створюють передумови для залучення інвестицій та розвитку людського капіталу (с.85);

- доведено, що під адміністративно-правовим механізмом цифрової трансформації публічного адміністрування найбільш доцільно розуміти сукупність взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих та, водночас, незалежних один від одного елементів, які в своїй єдності спрямовані на забезпечення належного регулювання, організації, управління та реалізації процесів та процедур, пов'язаних із цифровізацію системи публічного управління. Ключовими елементами даного механізму є: адміністративно-правові норми; адміністративні правовідносини; юридичні факти; суб'єкти реалізації заходів цифрової трансформації; реалізація норм права; адміністративні процедури (с.137);

- відмічено, що адміністративний договір як інструмент цифрової трансформації публічного адміністрування цінний, перш за все тим, що дає змогу суб'єктам публічної влади взаємодіяти, як між собою, так і з представниками приватного сектору налагоджувати відповідні партнерські взаємовідносини, тобто засновані не на владі і підпорядкування, суворій субординації, а на паритетних засадах, обмінюватися один з одним відповідними ресурсами (зокрема інформацією та технологіями) на взаємовигідних умовах на підставі взаємних домовленостей і погоджень. Можливість укладання адміністративних договорів надає процесу впровадження цифрових технологій в управління відповідної гнучкості та динаміки, створює сприятливе підґрунтя для широкого залучення до процесу

цифрової трансформації інститутів громадянського суспільства та бізнесу (с.141);

- аргументовано, що правовий захист інформації у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра в публічному адмініструванні представляє собою сукупність правових норм, інструментів, засобів та процедур, які спрямовані на забезпечення безпеки, цілісності, конфіденційності та доступності інформації, яка передається або зберігається за допомогою вказаних електронних засобів (с.169);

- доведена необхідність врегулювання умов та меж застосування суб'єктами публічної влади штучного інтелекту (ШІ). З одного боку широке впровадження та використання інструментів ШІ надає надзвичайно просторі можливості для оптимізації та підвищення ефективності публічного адміністрування, однак з іншого – бездумне та безконтрольне використання технології, яка вже хоча і досягла надзвичайного розвитку, втім все ще перебуває на етапі становлення, створює суттєві загрози, як функціонального, так і безпекового характеру. Адже надійність і стабільність програмного забезпечення, яке використовує ШІ, ще потребує більш ретельної та глибокої перевірки (с.171).

Результати дослідження використовуються у практичній діяльності та освітньому процесі, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивна оцінка дисертаційного дослідження в цілому не виключає можливості й необхідності висунути низку зауважень критичного та дискусійного характеру:

1. Так, було б цілком логічним, якби в рамках Розділу 1 дисертації здобувач, в межах окремого підрозділу, надав власну оцінку сучасному стану здійснення цифрової трансформації в Україні.

2. Характеризуючи адміністративно-правовий статус Міністерства цифрової трансформації дисертант робить низку цікавих з теоретичної та практичної точки зору висновків. Разом із тим, з огляду на нинішню

ситуацію, яка склалась в Україні, було б цілком логічним, якби автор вказав: як змінилась робота Мінцифри в умовах дії правового режиму воєнного стану?

3. Окремі висновки до розділів є суто декларативними. Наприклад, на сторінці 81 здобувач вказує, що «у найбільш загальному розумінні державна політика – це визначений положеннями чинного законодавства організований, систематизований напрямок діяльності органів державної влади всіх рівнів, що спрямовано на вирішення окремих проблем держави та підвищення національного добробуту, ефективність якого підкріплена інструментами державно-владного примусу».

4. На сторінці 86 дисертаційної роботи автор до принципів цифрової трансформації публічного адміністрування відносить: принцип інформаційної безпеки; принцип людиноцентризму; принцип захисту персональних даних; принцип законності та правомірності трансформації; принцип сертифікованості і допустимості цифрових технологій та рішень; принцип інклюзивності. Однак, як вбачається, такий підхід є досить обмеженим, адже перелік відповідних принципів є ширшим та включає такі загальноправові засади, як: верховенство права, доцільності, ефективності, результативності, відповідальності, тощо.

5. Автор цілком слушно пропонує «сформулювати чіткі концептуальні засади цифрової трансформації публічного адміністрування. Йдеться про конкретизацію та офіційне оформлення ключових ідей, принципів та пріоритетів цифрової трансформації зазначеного адміністрування; визначення найбільш важливих завдань та очікуваних результатів трансформації» (с.165-166). Однак, така пропозиція потребує уточнення: зокрема, який саме документ пропонує прийняти автор у даному контексті.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не пливають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки дисертаційного дослідження

Близнюка С.В. Результати дослідження можуть бути використані у: *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для проведення подальших теоретичних досліджень присвяченим теоретичним та практичним проблемам функціонування адміністративно-правового механізму цифрової трансформації публічного адміністрування; *правотворчій сфері* – в процесі розробки нових та вдосконалення діючих законодавчих та підзаконних актів, норми яких спрямовані на регулювання адміністративно-правового механізму цифрової трансформації публічного адміністрування; *правозастосовній сфері* – з метою підвищення ефективності роботи суб'єктів, що уповноважені реалізовувати заходи цифрової трансформації публічного адміністрування; *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних та лекційних матеріалів, підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Національна безпека» тощо.

Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації, викладені в дисертації Близнюка С.В. були достатньо оприлюднені ним у статтях періодичних фахових видань, тезах доповідей науково-практичних конференціях.

Зміст дисертаційної роботи висвітлений повно, систематично, послідовно, виклад запропонованих в роботі положень базується на ґрунтовному опрацюванні літературних джерел. Автор обґрунтував власні висновки проведеного дослідження, які є суттєвим внеском у розвиток адміністративного права України. В цілому, дисертація Близнюка С.В. є самостійним, завершеним науковим дослідженням, присвяченим адміністративно-правовому механізму цифрової трансформації публічного адміністрування.

Отже, дисертація Близнюка Сергія Віталійовича на тему: «Адміністративно-правовий механізм цифрової трансформації публічного адміністрування» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю

актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент
кандидат юридичних наук
старший викладач
кафедри права та правоохоронної
діяльності Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка — Дмитро ПЕРЕВЕРЗЄВ

Підпис Переверзєва Д.М. засвідчую
Проректор з наукової роботи
ЦДУ ім. В. Винниченка

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА
КОД В ЄДРПОУ 02125415

Лілія Клочек